

Kangasalan kunnan
Tarkastuslautakunnan

Arviointikertomus vuodelta 2015

Hyväksytty tarkastuslautakunnan kokouksessa 25.5.2016

Val 13.6.2016

Sisällysluettelo	Sivu
Tarkastuslautakunnan tehtävät	2
Tarkastuslautakunnan vuoden 2015 arviointikertomus	3
Kokonaistalouden tarkastelu	3
Vuoden 2014 arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	7
Henkilöstö	11
Strateginen ja konsernijohto	14
Merkittävimmät tytäryhteisöt	15
Liiketoimintayksikkö Oksa	21
Sosiaali- ja terveyskeskus	22
Sivistyskeskus	23
Tekninen keskus	25
Talouden tasapainottamisen arviointi	25
Yleisiä kehittämissuhteita	25
Lopuksi	26
Allekirjoitukset	27

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kunnan talouden ja hallinnon tarkastuksesta on säädetty kuntalain 9. luvussa. Kunnan tarkastusjärjestelmä on ulkoisen ja sisäisen valvonnan muodostama kokonaisuus. Ulkoista valvontaa suorittavat valtuuston asettama ja luottamushenkilöistä koostuva tarkastuslautakunta sekä valtuuston valitsema tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy.

Vastuullisena tilintarkastajana toimii JHTT Nina Nieminen. Avustavina tarkastajina toimivat JHTT Emmi Simola, HTM Merja Vihtiälä.

Sisäinen valvonta on osa kuntaorganisaation johtamista ja sen järjestämisestä vastaa kunnanhallitus.

Kuntalain 71 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat,
- 2) arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla,
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamattomia alijäämiä,
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Arviointi toteutetaan kunnanhallituksen ja lautakuntien sekä viranhaltioiden toimintaa suunnitelmallisesti arvioiden. Kunnanhallituksella on päävastuu hallinnosta ja taloudesta, joten sen arviointiin kohdistuu erityinen huomio.

Tarkastuslautakunnan työ perustuu sen eri tahoilta keräämään arviointitietoon. Arviointikuumiset ovat lautakunnalle tiedonkeräämisen keskeinen tapa.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuotta 2015 koskevan arvioinnin aikana

jäsen

Minna Haapsaari

Riitta Helenius

Tuomo Jussila

Stiina Lahikainen

Tero Linna, vpj

Jorma Schukoff, pj.

Seppo Talli

varajäsen

Hannu Depner

Marina Ahonen

Jyrki Lähteenmäki

Johanna Häme-Sahinoja

Tuomas Paananen

Riitta Ehrling-Pohja

Erkki Renvall

Tarkastuslautakunnan sihteerinä toimi tutkimussihteerinä Tarja Ruukala.

Tarkastuslautakunnan jäsenten työnjako

Toimintansa tehostamiseksi lautakunta jakautui vuotta 2015 koskevan arvioinnin aikana arviointiryhmiin, jotka suorittivat oman vastuualueensa viranhaltijoiden haastattelut. Ryhmiä oli kolme, ja ne olivat vastuualueineen ja jäsenineen seuraavat:

ryhmä	vastuualue	jäsenet
1	kunnan johto ja Liiketoimintayksikkö Oksa	Tuomo Jussila Tero Linna
2	hyvinvointipalvelut	Minna Haapsaari Riitta Helenius Stiina Lahikainen
3	tekniset ja ympäristöpalvelut	Jorma Schukoff Seppo Talli

Osan haastatteluista lautakunta teki kokonaisuutena kokouksiensa yhteydessä.

Lautakunnan kokoukset ja toiminta

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2015 aikana yhteensä 17 kertaa. Koko lautakunta teki neljä tutustumiskäyntiä: Vanhainkoti Pentorinne, Ruutanan koulu, Uimahalli Kuohu ja Raikun koulu. Lisäksi osa lautakunnan jäsenistä teki kolme viranhaltijoiden haastattelukäyntiä; keskusterveysasemalla, palvelukeskus Maijalassa ja sosiaalikeskuksessa.

Tarkastuslautakunta osallistui syksyllä 2015 tarkastuslautakuntien yhteiseen seudulliseen koulutustilaisuuteen. Tilaisuus pidettiin Nokian lukiolla torstaina 17.9.2015.

Koulutustilaisuudessa käsiteltiin seuraavia aiheita:

- Tarkastuslautakuntien toimintaa uudessa kuntalaissa koskevat asiat (luennoitsijana johtava lakimies Kirsi Mononen, Kuntaliitto) ja avoin keskustelu
- Tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus tarkastuslautakuntien näkökulmasta (luennoitsijana kaupunginreviisori Erja Viitala, Tampereen kaupunki) ja avoin keskustelu

Vuotta 2015 koskevan arvioinnin osalta lautakunnan kokouksissa ja haastatteluissa kuultiin mm. kunnanjohtaja, talousjohtaja, sosiaali- ja terveysjohtaja, hallintojohtaja, laskentapäällikkö, ylilääkäri, lakimies, ICT-päällikkö ja elinkeinoasiamies. Lisäksi haastateltiin Kangasalan kunnan merkittävimpien tytäryhtiöiden toimitusjohtajia. Lautakunnan painopistealueena oli vuonna 2015 asiakasnäkökulma.

Vastuullinen JHTT tilintarkastaja Nina Nieminen osallistui viiteen tarkastuslautakunnan kokoukseen ja JHTT tilintarkastaja Emmi Simola ja Merja Vihtiälä osallistuivat kumpikin erikseen yhteen kokoukseen vuonna 2015.

Lautakunta teki yhteistyötä Tampereen ja sen kehyskuntien tarkastuslautakuntien kanssa, tavoitteena lähinnä seudullisten hankkeiden arviointi. Yhteishankkeesta sovittiin, että seurataan kuntakohtaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen etenemistä, eikä tehdä varsinaista yhteistä arviointia vuonna 2015.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN VUODEN 2015 ARVIOINTIKERTOMUS

Lautakunta on arvioinnissaan keskittynyt poimimaan tehdyistä havainnoista oleelliset poikkeamat sekä tavoitteiden ylitykset ja alitukset, jotka nostetaan kootusti esille.

Kokonaistalouden tarkastelu

Valtuuston hyväksymä vuoden 2015 talousarvio oli 4,7 milj. euroa alijäämäinen. Tilikauden aikana talousarvioon tehtiin muutoksia, jotka paransivat tilikauden tulosta yhteensä 1,0 milj. eurolla.

Merkittävimmät menonlisäykset olivat Pirkanmaan sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon sopimusylitys 1,0 milj. euroa ja työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvuun 450 000 euroa. Lisäksi valtuusto joutui vielä myöntämään 1 073 000 euron ylitysoikeuden erikoissairaanhoidon kustannusten nousuun muutostalousarviossa hyväksytyn lisämäärärahan lisäksi.

Muutostalousarviossa menojen lisäykset olivat yhteensä 1 750 000 euroa ja menojen vähennykset 1 337 350 euroa. Muutostalousarviossa tulojen lisäyksiä hyväksyttiin yhteensä 2,1 milj. euroa, josta valtionosuuksien lisäyksen osuus oli 0,9 milj. euroa ja verotulojen osuus 1,2 milj. euroa.

Koko kunnan tasolla tarkasteltuna palvelukeskukset noudattivat valtuuston hyväksymää talousarviota hyvin. Osa palvelukeskuksista pystyi talousarviota huomattavasti parempaan tulokseen.

Talousarvion käyttötalousoosassa **toimintatuotot** toteutuivat ennakoitua paremmin. Toimintatuottoja kertyi 47,3 milj. euroa eli 1,6 milj. euroa ja 3,6 prosenttia ennakoitua enemmän.

Myyntituottoja kertyi 1,1 milj. euroa ennakoitua enemmän ollen yhteensä 26,2 milj. euroa. Myyntituotot ylittyivät sosiaali- ja terveyskeskuksessa 0,5 milj. euroa, sivistyskeskuksessa 0,2 milj. euroa ja 0,1 milj. euroa sekä teknisessä keskuksessa että Kangasalan vedellä. Muut toimintatuotot olivat 5,6 milj. euroa ja ylittyivät 0,8 milj. euroa. Myyntituotot ylittyivät strategisessa johdossa 0,6 milj. euroa pääosin käyttöomaisuuden myyntivoittojen ansiosta.

Toimintakulut toteutuivat myös ennakoitua paremmin. Toimintakulut olivat 187,9 milj. euroa ja toteutuivat 3,9 milj. euroa talousarviossa ennakoitua paremmin. Merkittävin toimintakulujen säästö tapahtui henkilöstökuluissa, jotka alittuivat peräti 4,6 milj. euroa hyväksytyyn talousarvioon nähden.

Henkilöstökulujen alittumiseen vaikutti merkittävästi valtuuston kesäkuussa tekemät säästöpäätökset koskien sivistyskeskuksen palveluja. Päätös luopua jo myönnetystä luokkakokojen pienentämiseen saadusta avustuksesta mahdollisti myös tuntikehyksen supistamisen ja jakotuntien määrän vähentämisen.

Sivistystoimissa henkilöstökulut alittuivatkin 2,6 milj. euroa, syntyneestä säästöstä varhaiskasvatuksen osuus oli 0,5 milj. euroa. Palkattomia säästövapaita pidettiin yhteensä 0,6 milj. euron arvosta. Toimintakuluissa palvelujen ostot ylittyivät 1,0 milj. euroa erikoissairaanhoidon huiman 6 prosentin kasvun seurauksena.

Toimintakate (= toimintatuotot - toimintakulut) oli 140,5 milj. euroa ja 5,4 milj. euroa talousarviossa esitettyä parempi. Vuosikate oli 0,2 milj. euroa pienempi kuin vuonna 2014. Toimintatuottoja kertyi 3,5 milj. euroa ja 8,0 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014 ja toimintakulut olivat 3,3 milj. euroa ja 1,8 prosenttia suuremmat kuin edellisenä vuotena.

Tuloslaskelma tilikauden tulos on 5 659 695, 57 euroa ja tilikauden ylijäämä 5 669 623,68 euroa. Vuoden 2014 tilikauden tulos oli -1 742 143,78 euroa alijäämäinen. Vuoden 2015 toiminnallinen tuloslaskelma osoittaa 2 255 961,18 euron ylijäämää, kun se vuonna 2014 osoitti peräti -5 616 944,17 euron alijäämää.

Kunnan toiminnallinen tulos koheni peräti 7,9 milj. euroa edellisestä vuoden 2014 tilinpäätöksestä.

Tilikauden tuloksen syntyyn vaikutti merkittävästi tulorahoituksen (= toimintatuotot + verotulot + valtionosuudet) kasvu 10,8 milj. eurolla ja 5,4 prosentilla edelliseen vuoteen verrattuna. Verotulot olivat 121,6 milj. euroa, kasvua edelliseen vuoteen 5,9 milj. euroa ja 5,1 prosenttia.

Valtionosuudet olivat 36,0 milj. euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen 1,4 milj. euroa ja 3,9 prosenttia. Talousarvion tuloslaskelmassa ei budjetoida sijoitusomaisuuden tuottoa, jonka vaikutus tulokseen oli 2,3 milj. euroa. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 0,9 milj. euroa ennakoitua pienemmät investointien toteuttamiseen kohdistettujen säästöjen ansiosta.

Investoinnit olivat yhteensä 15,8 milj. euroa. Rahoitusosuuksia investointeihin saatiin 0,4 milj. euroa. Maa-alueiden hankintaan käytettiin 3,9 milj. euroa, joista suurimpana kohteen Lamminrahkan alueen maanhankinnat. Merkittävin rakennushanke oli Huutijärven koulun peruskorjaus ja laajennus johon rahaa käytettiin 2,6 milj. euroa. Hanke valmistuu syksyksi 2016. Keskusterveysaseman peruskorjaukseen käytettiin 0,6 milj. euroa. Katujen peruskorjaukseen käytettiin 0,8 milj. euroa.

Rahoituslaskelmassa toiminnan ja investointien rahavirta oli 4,1 milj. euroa ja se toteutui 11,7 milj. euroa edellistä tilikautta parempana. Vuosikate toteutui 7,5 milj. euroa parempana kuin vuonna 2014. Tulorahoituksen korjauserissä toiminnan rahavirrasta oikaistaan investointien rahavirrassa esitettävät pysyvien vastaavien luovutusvoitot ja -tappiot, joita kertyi yhteensä 1,3 milj. euroa. Rahoituksen rahavirta toteutui kuluneella tilikaudella -2,8 milj. euroa negatiivisena.

Rahoituslaskelman suurimmat muutokset edelliseen vuoteen verrattuna on tapahtunut pitkäaikaisten lainojen lisäyksessä. Pitkäaikaisia lainoja otettiin 7 milj. euroa kun edellisen tilikauden aikana lainoja nostettiin 16,0 milj. euroa. Pitkäaikaislainoja lyhennettiin 10, 8 milj. euroa. Lainakanta pieneni 3,8 milj. euroa. Kunnan vuoden 2015 rahavarojen muutos toteutui 1,3 milj. euroa positiivisena, kun se edellisenä tilikautena oli -1,1 milj. euroa negatiivinen.

Taseen loppusumma oli tilinpäätöshetkellä 214,7 milj. euroa, joka oli 2,3 milj. euroa enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. **Taseen vastaavaa** puolen merkittävin omaisuususerä oli pysyviin vastaaviin kuuluva aineettomat hyödykkeet, joka oli 131,6 milj. euroa ja 61,3 prosenttia taseen loppusummasta, ja se kasvaa vuosittain poistoja suurempien investointien vuoksi.

Aineelliset hyödykkeet kasvoivat 2,1 milj. euroa edellisestä vuodesta. Sijoitusomaisuus oli 32,2 milj. euroa vähennyistä 0,2 milj. euroa edellisestä vuodesta, josta suurin osa kohdistui osakkeisiin ja osuuksiin. Vaihtuvissa vastaavissa pitkäaikaiset saamiset vähenivät 1,3 milj. eurolla.

Taseen vastattavien merkittävin erä on oma pääoma, joka oli 115,9 milj. euroa ja 54,0 prosenttia taseen loppusummasta. Oma pääoma sisältää tilikausien ylijäämiä yhteensä 49,2 milj. euroa. taseen oma pääoma kasvoi vuoden aikana 5,7 milj. eurolla tilikauden ylijäämän ansiosta.

Vastaavien pääomista toimeksiantojen pääomat kasvoivat 0,3 milj. eurolla. Pitkäaikainen vieras pääoma väheni 3,7 milj. eurolla. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin vuoden aikana 10,8 milj. eurolla ja uusia lainoja nostettiin 7,0 milj. eurolla. Lyhytaikainen vieraspääoma kasvoi 0,4 milj. eurolla.

Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Olennaiset muutokset Kangasalan kunnan toimintaan tehtiin kesäkuussa pidetyssä valtuuston kokouksessa. Valtuusto päätti talouden vakauttamistoimina merkittävistä rakenteellisista muutoksista.

Päätettiin luopua jo myönnetystä luokkakokojen pienentämiseen saadusta avustuksesta vuoden 2015 syyslukukauden osalta. Päätös mahdollisti myös tuntikehyksen supistamisen ja jakotuntien määrän vähentämisen.

Lisäksi valtuusto päätti lakkauttaa Lahdenkulman koulun, Suoraman lähikirjaston ja Kuhmalahden terveysaseman. Päätösten taloudellinen vaikutus jo vuoden 2015 tilinpäätöksen tulokseen on merkittävä ja merkittävyys korostuu vuoden 2016 toiminnassa, koska päätösten vaikutukset kohdistuvat koko vuoteen.

Myös kunnan organisaatiouudistukseen liittyvä valtuuston päätös tehtiin vuoden 2015 aikana. Liiketoimintayksikkö Oksa päätettiin purkaa vuoden 2016 alusta ja toiminnot siirtyivät osaksi strategista johtoa ja teknistä tointa. Tavoitteena oli yksinkertaistaa, selkeyttää ja tehostaa kunnan palveluorganisaatiota ja nopeuttaa päätöksentekoa mm. yhdistämällä rakentaminen, suunnittelu, katujenhoito ja ulkoalueiden hoito yhdeksi palvelualueeksi.

Taloudessa olennaisena muutoksena voidaan pitää merkittävää kunnan tulorahoituksen (=toimintatuotot + verotulot + valtionosuudet) kasvua 10,8 milj. eurolla ja 5,4 prosentilla. Toimintakulut kasvoivat 3,3 milj. euroa ja 1,8 prosenttia henkilöstökulujen vähentyessä 1,6 milj. eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Kunnan toiminnallinen tuloslaskelma oli sen laatimisen aikana ensimmäistä kertaa 2,2 milj. euroa ylijäämäinen. Kunnan pitkäaikaisten lainojen lainakanta väheni 3,8 milj. eurolla. Tarkempi kuvaus kunnan taloudesta on esitetty kappaleessa ”Kangasalan kunnan talous vuonna 2015”.

Vuoden 2014 arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Tarkastuslautakunta on saanut kunnanhallituksen antamat vastaukset ja toteaa seuraavaa:

Strateginen johto

Tilinpäätös ei lupauksista huolimatta edelleenkään valmistunut kuntalain edellyttämässä aikataulussa. Lupauksista ja toimenpiteistä huolimatta tilanne on ennallaan.

Laskentapäällikkö Mikko Koskela

Kangasalan kunnan kirjanpitoyksikössä käsitellään ja kirjataan vuosittain mm. n. 46 000 ostolaskua, n. 105 000 myyntilaskua, 5020 maksuliikennetahtuma-ajoa, n. 380 käyttöomaisuusartikkelia, n. 80 erillistä projektikirjanpitoa, kustannustenjakoa 280:lle eri kustannuspaikalle tiliointitarkenteineen, ym. Kirjanpitotositteita juoksevasta kirjanpidosta ja tilinpäätöskirjauksista muodostuu vuosittain n. 130 000 kappaletta. Kirjanpitovientejä vuonna 2014 tehtiin 828 089 kappaletta. Erillisiä eriytettäviä taseyksiköitä kunnan sisällä on kaksi, liiketoimintayksikkö sekä työterveys, lisäksi eriytettynä on Kangasalan Vesi -liikelaitos. Lisäksi kirjanpitoyksikössä hoidetaan Kangasala-talo Oy:n sekä Kuntien hankintapalvelu Kuha Oy:n kirjanpito.

Kuntakonsernin tilinpäätösprosessi on monivaiheinen työrupeama joka koostuu n. 30:stä eri työvaiheesta, joista jokainen on osaltaan välttämätön tilinpäätöksen valmistumiseksi. Kokonaisuutena tilinpäätösprosessi kestää marraskuusta maaliskuun loppuun ja siitä edelleen tilintarkastuksen ja hallituksen kautta valtuuston hyväksyttäväksi toukokuussa. Tilinpäätöksen työmäärä on arviolta yhteensä n. 1000 työtuntia. Vuoden 2014 tilinpäätöksen suunnittelu aloitettiin ajoissa lokakuussa 2013. Vuodenvaihteen ja tilinpäätöksen aikataulutusta tehtiin marraskuun aikana ja ohjeistus tiedotettiin koko organisaatiolle. Tilinpäätöksen laatiminen ei ole ainoastaan kirjanpidon tehtävä, vaan koko organisaation on tehtävä osansa (esim. ostolaskujen hyväksyntä, matkalaskujen hyväksyntä, tuntiraportit jne.) määräaikaikoihin mennessä, jotta kirjanpito vuoden tapahtumat saadaan kirjattua ja tarvittaessa jaksotettua oikein. Vuoden 2014 tilinpäätöksen laatimisessa käytettiin edellisessä tilinpäätöksessä käyttöönotettua kehittyntä ja dynaamista työnjako- ja aikataulutussmallia. Tilinpäätösvaiheiden toteutus aikataulutettiin, synkronoitiin ja delegoitiin. Tiimipalavereita pidettiin tilinpäätösaikaan viikoittain ja lisäksi tarkempaa työnjakoa tehtiin päivittäin. Ketterä johtamismalli on lisännyt yhteistyötä ja poistanut turhia päällekkäisyyksiä. Kokonaisuutena tilinpäätösprosessi on selkeä ja asianmukaisesti rakennettu.

Kangasalan konsernitilinpäätökseen yhdistellään emokunnan lisäksi 18 tytäryhtiötä, 5 osakkuus- ja omistusyhteisöä, kaksi säätiötä ja viisi kuntayhtymää, eli yhteensä 30 eri organisaatiota. Vertailutietona Tampereen kaupunkikonsernissa yhdisteltiin vuonna 2014 konsernitilinpäätökseen 68 yhteisöä. Kangasalan konsernitase on suuruudeltaan n. 9 % Tampereen kaupunkikonsernitaseen loppusummasta, yhtiömäärän ollessa Kangasalla 47 % Tampereeseen verrattuna. Nokian kaupunki on asukasluvultaan samankokoinen kunta verrattuna Kangasalaan. Nokian kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 10 organisaatiota joista kuusi tyttäriä. Lempäälässä yhdisteltyjä organisaatioita oli 11, joista viisi tyttäriä, Ylöjärvellä 11, joista viisi tyttäriä, Kangasalla 30 joista tyttäriä 18. Tämä vertailu kuvaa hyvin Kangasalan kunnan konsernirakenteen moninaisuutta.

Vuoden 2014 tilinpäätöksen myöhästyminen kuntalaissa osoitetusta määräajasta johtui henkilöstöressurssivajeesta. Ainoa konsernitilinpäätöksen laatimisen vaatimat taidot omaava resurssi sairastui vakavasti ja pitkäaikaisesti. Tilanteen selvittyä avattiin välittömästi sijaishaku, johon varteenotettavia hakijoita tuli yksi. Ainoa mahdollinen hakija rekrytoitiin sijaiseksi. Sijainen irtisanoutui koeajalla kesken tilinpäätösprosessin. Huomattavasti kalliimpana varasuunnitelmana oli neuvoteltu sekä Kuntien Taitoa Oy:n sekä KuntaPro Oy:n kanssa mahdollisen konsernitilinpäätösosaajan palveluiden hankinnasta. Rekrytoidun sijaisen irtisanouduttua KuntaProilta saatiin varattua konsernitilinpäätösasiantuntija avustamaan

konsernitilinpäätöksen laatimisessa, mutta vain osaksi aikaa ja sijaisen irtisanoutumisesta johtuen myöhäisessä vaiheessa. Konsernitilinpäätös saatiin kuitenkin laadittua luotettavasti valmiiksi - vaikkakin jonkin verran myöhässä.

Kangasalan kuntakonsernin tilinpäätös vaatii erityisosaamista. Monimutkaisen konsernitilinpäätöksen laatiminen on tehtävä, jonka hoitajaksi ei Suomesta löydy montaa osaajaa. Osaavat kirjanpitäjät ja varsinkin konsernitilinpäätöstaitoiset kirjanpitäjät ovat erittäin hyvin työllistettyjä. Tästä osaajavajeesta kertoo esimerkkinä se, että myös tulevan tilinpäätöksen osalta on pyydetty tarjouksia kuntien yhteisömittailla taloustoimijoilta konsernitilinpäätöksen hoitamiseksi, ja myös heillä on vaikeuksia tällä hetkellä tarjota osaajaa Kangasalan tarpeisiin.

Konsernirakenteen monimutkaisuus edellyttäisi sujuvan osavuosisiraportoinnin ja konsernitilinpäätöksen laatimisen kehittämisen näkökulmasta huomattavasti kehittyneempiä ja yhtenäisempiä tietojärjestelmiä kuntakonsernissa emon ja tyttärien välillä. Yhdisteltävien organisaatioiden määrä ja niiden keskinäiset omistukset sekä omistusten tilikauden aikaiset muutokset asettavat lähes ylityspääsemättömiä haasteita tuottaa em. palvelut ajallaan nykyisillä työkaluilla ja resursseilla. Vastaavien konsernirakenteiden hoitamiseen on isommissa kunnissa tyyppillisesti hankittu kehittyneet konserniohjelmistot ja työn tekemiseen osoitettu vakituisesti kaksi henkilöä.

Kirjanpidon yksikössä tuotetaan merkittävä määrä palvelua niukoilla resursseilla. Käytännössä tämä tarkoittaa, että sijaisjärjestelyjä tilinpäätösprosessin kaikkiin vaiheisiin on mahdotonta järjestää. Kirjanpitäjistä osallistuu useampi vuosittain tilinpäätökseen valmistavaan koulutukseen. Kaikki kirjanpidossa työskentelevät henkilöt eivät ole kuitenkaan tilinpäätöstaitoisia, eikä syventävä kouluttaminen ole tarkoituksenmukaista panos/tuotos -suhteeltaan. Vuoden 2014 tilinpäätöksen laatimisessa tilinpäätöstaitoisia kirjanpitäjiä oli käytössä yksi. Merkittävistä ja palkitusta joustamisesta huolimatta työmäärä on yksinkertaisesti liian suuri hoitaa nykyisin resurssein. Vastaavaa työmäärää ei voida jatkossa kohdistaa vain yhden osaajan varaan. Lisäksi yksikköön tarvitaan konsernitilinpäätöstaitoinen asiantuntijaresurssi pitkän poissaolon jatkuessa. Kirjanpidon yksikkö on hyvin haavoittuva. Kun kyseessä on taloudenhoidon perusta, on selvää, että kirjanpitoon pitää panostaa jatkossa siten, että haavoittuvat työvaiheet saadaan varmistettua rekrytoimalla osaajia tai vaihtoehtoisesti järjestämällä palvelu osana suurempaa palvelukokonaisuutta. Palvelun kustannukset ovat tärkeä tarkastelunäkökulma, mutta myös talouspalveluiden toimintavarmuus, palvelun laatu, ajantasaisuus sekä kunnan johtamisen raportointikäytänteiden kehittäminen ovat hyvin merkityksellisiä seikkoja valtakunnallisesti tiukassa talustilanteessa.

Tätä vastinetta kirjoitettaessa on meneillään operatiivisen organisaation uudistamiseen liittyen palkkahallinnon ja kirjanpidon jatkoselvitys, jossa tarkastellaan talouspalveluiden tuottamista koko kuntakonsernin laajuudessa. Selvityksen yhdeksi tavoitteeksi on asetettu toimintavarmuus. Selvityksen on määrä valmistua vuoden 2015 loppuun mennessä. Selvityksessä tarkastellaan yhtenä vaihtoehtona työnjaon selkeyttämistä ja tiivistämistä kuntakonsernin sisällä ja toisena vaihtoehtona palvelun hankintaa ulkopuoliselta toimijalta. Toimintavarmuuden näkökulmaan liittyy olennaisesti myös tietojärjestelmät, joilla palvelut tuotetaan. Nykypäivänä taloushallinnon järjestelmien integroitavuus, sähköisyys ja automaatioaste ratkaisevat pitkälle palvelutuotantoon tarvittavan työpanoksen, ja sitä kautta myös merkittävän osan kustannuksista sekä aikatauluissa pysymisen.

Talouden hallintaa ja kirjanpidon sekä tilinpäätöksen sujumista helpottaisi huomattavasti yksikertaisempi konsernirakenne, jossa osaomistuksista siirryttäisiin suoraan omistukseen sekä selvitetäisiin mahdollisuutta yhdistellä mm. säätiöiden toimintaa. Kangasalan kunnassa on meneillään konsernirakenteen tarkastelu ja se toivottavasti tuo selkeyttä myös konsernin talouden seurantaan ja konsernitilinpäätöksen laatimiseen.

Tilinpäätöksen 2015 valmistumista aikataulussa ei voida nykyresursseilla varmaksii luvata konsernitilinpäätöksen osalta. Kaikki mahdolliset työnjohdolliset keinot on annettujen resurssien puitteissa käytetty. Taloushallinnon kehittäminen vaatii pitkäjänteistä lisäpanostusta tai vaihtoehtoisesti uutta tuottamistapaa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että avainhenkilöiden poissaolo ja varasuunnitelman puuttuminen vaikutti tilinpäätöksen valmistumisen aikatauluun.

Liiketoimintayksikkö Oksa

Kunnanhallituksen liiketoimintajaosto hoitaa konserniohjausta ja konsernivalvontaa kunnanhallituksen päättämällä tavalla. Konserniohjauksesta ei ole kokonaispäätöstä. Päätökset ovat olleet yksittäisiä.

Talousjohtaja Seppo Saarinen ja hallintojohtaja Jonna Sillman-Sola
Kunnan omistajapolitiikkaa ja sen osana konserniohjausta on toteutettu Kangasalan kunnassa seuraavilla ohjausvälineillä: omistajastrategia, hyvän hallinnon periaatteet (Corporate Governance) -asiakirja, valtuuston talousarviotavoitteet, säännölliset toimitusjohtajatapaamiset konsernijohdon kanssa sekä liiketoimintajaoston, kunnanhallituksen ja valtuuston yksittäispäätökset tarvittaessa. Lisäksi ennakkoselvittämisen menettelyn piiriin kuuluu joukko asioita, joista konserniyhtiöt käyvät ohjaavaa keskustelua konsernijohdon kanssa. Eri ohjausvälineet ovat käytössä, koska niille on tarvetta. Valvontaan on lisäksi omat välineensä.

Valtuusto on päättänyt 8.6.2015 lakkauttaa kunnanhallituksen liiketoimintajaoston jolloin erillistä ohjetta ei ole tässä asiassa enää tarpeen antaa.

Kuntalain § 47 mukaan kuntiin on laadittava konserniohjeet, joihin kootaan teemoja niin omistajastrategiasta kuin hyvän hallinnon perusteistakin. Lisäksi kuntalaki velvoittaa ohjeistamaan myös joukosta uusia asioita. Kangasalla on tavoitteena, että uusi konserniohje on valmis vuoden 2015 loppuun mennessä. Kuntaliitto on uusimassa omaa ohjeistustaan asiakirjasta kunnille.

Tarkastuslautakunta toteaa, että konserniohje ei ole valmistunut vuoden 2015 aikana.

Sosiaali- ja terveyskeskus

Pirkanmaan sairaanhoitopiiriltä on pyydetty kirjallista selvitystä vuoden 2014 kuluista. PSHP on muuttanut laskutustaan niin, että hinta perustuu enemmän diagnoosiin kuin hoitopäiviin. Tämä on lisännyt kustannuksia ja vertailua edellisen vuoden kuluihin ei voida tehdä. PSHP:n osakunnat ovat esittäneet, että systeemiin täytyy saada sellainen kannustin, että kunnat järjestävät hoitoketjun tehokkaasti.

Vs. sosiaali- ja terveysjohtaja Marika Lanne
Tays:n hinnat perustuvat drg-hinnoitteluun, joten näiden hintojen vertaaminen ei onnistunut vuosien 2013 - 2014 kesken. Aluesairaalat eivät käytä drg-hintoja, joten niiden vertailut on selkeämpiä.

Vuoden 2015 aikana on kehyskuntien kesken selvitetty, että voitaisiinko Tays:ssa ottaa käyttöön siirtoviivehyvytykset niille kunnille, jotka kotiuttavat asiakkaansa kunnan omiin terveyskeskuksiin keskimäärin nopeammin kuin toiset Pshp:n jäsenkunnat. Pshp on tehnyt tästä koelaskelman ja se osoitti, että drg-hinnoittelun sisältämät hoitopäivät tulevat huomioitua jo käytössä olevassa laskutusmallissa, joten siirtoviivehyvytyksen käyttöönoton vaikutukset jäisivät marginaalisiksi kokonaiskäyttöön nähden.

Hoitoketjun tehokkaaseen toimintaan Pshp:n ja jäsenkuntien välillä täytyy löytää yhteistyössä sopivia kannustimia. Vuoden 2016 tilaus perustuu hoitopolkumalliin, joten tämä on yksi keino yhteistyön tiivistämiselle, koska tässä tulee klinikan olennaiset hoitopolut näkyviksi kaikille osapuolille.

Tarkastuslautakunta toteaa, että erikoissairaanhoidon kustannusten nousua ei ole saatu hillittyä. Kymmenen vuoden aikana erikoissairaanhoidon kustannukset ovat nousseet 74 %. Vastaavana aikana perusterveydenhuollon kulut nousivat 24 %.

Sivistyskeskus

Erityisopetus Kangasalla on onnistunut erittäin hyvin ja toivotulla tavalla. Maanlaajuisesti on otettu mallia Kangasalan tavasta järjestää erityisopetusta.

Kunnan vapaa-aikapalvelut on haavoittuvainen yksikkö pienten henkilöstö- ja määrärahasurssien takia. Säännöllistä työhönohjausta ja koulutusmäärärahoja ei ole.

Sivistystoimenjohtaja Leena Pajukoski

Vapaa-aikapalvelujen henkilöstön määrää ei ole mahdollista lisätä nykyisen taloudellisen tilanteen vuoksi.

Työhönohjaukseen on toistaiseksi jokaisella sitä tarvitsevalla halutessaan mahdollisuus päästä. Vapaa-aikapalveluilla on henkilöstömäärän mukaisesti laskettu osuutensa koulutusmäärärahoista, joka oli vuonna 2014 noin 1 200 €, josta vapaa-aikapalveluiden henkilöstö käytti 1 023 €.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Leena Pajukosken vastaus tyydyttää lautakuntaa. Vapaa-aikapalveluilla ei ole talousarviossaan omaa koulutusmäärärahaa, mutta se on mukana sivistyskeskuksen koulutusmäärärahaosuudessa. Vapaa-aikapalveluista kerrotaan, että aina ei ole ollut tiedossa kuinka paljon vuoden aikana on rahaa käytettävissä koulutukseen. Työhönohjaukseen on vapaa-aikapalvelujen talousarviossa varattu määräraha, mutta raha riittää vain ryhmässä tapahtuvaan työhönohjaukseen.

Tekninen keskus

lökkään henkilöstön jaksaminen on haaste. Teknisen keskuksen henkilöstön keski-ikä on noin 50 vuotta. Noin 60 % henkilöstöstä on 50 – 64 -vuotiaita, tulossa on ikärakennepommi. Suuri osa henkilöstä jää eläkkeelle samaan aikaan ja uusia tekijöitä ei ole oppimassa teknisen toimen tehtäviin. Hiljaisen tiedon siirtäminen on aloitettava, kun pitkään keskuksessa toimineet ovat vielä siirtämässä tietoaan ja osaamistaan nuoremmille.

Tekninen johtaja Mikko Ilkka

Teknisessä keskuksessa asia on tiedostettu ja jo vuonna 2010 laadittiin toiminnan ohjauksen käsikirja, johon kuvattiin kaikki keskeisimmät teknisen keskuksen toimintaprosessit. Käsikirja on myös erinomaisen työväline uusien työntekijöiden perehdyttämisessä. Lisäksi viime vuosina on panostettu asiakirjahallintaan ja arkistointiin. Tehtävien uudelleen järjestelyissä on otettu huomioon suuri eläkkeelle siirtävien määrä ja koulutuksessa on panostettu työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen.

Tarkastuslautakunta toteaa että, työhönohjeet on dokumentoitu, mutta toiminnallista käytännön tietoa ei ole siirretty (hiljainen tieto) työntekijältä toiselle. Hiljaisen tiedon avulla lisätään työn tuottavuutta ja katsomme, että tähän työtapaan tulisi siirtyä mahdollisimman pian.

HENKILÖSTÖ

HENKILÖSTÖNÄKÖKULMAA TARKASTELTIIN PÄÄLUOTTAMUSMIESTEN HAASTATELUN PERUSTEELLA

Taustaa: haastattelussa verrataan nykytilaa (vuotta 2015) vuoden takaiseen tilanteeseen.

Neuvotteluilmapiiri

Neuvotteluilmapiiri on parantunut. Pääluottamushenkilöiden keskinäinen ilmapiiri on hyvä.

YT-pöydässä ei ole neuvotteluvälystä. Isommat asiat tuodaan hyvin valmisteltuina pöytäan, pääluottamusmiesten vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset. Pienemmistä asioista voidaan sopia paikallisesti.

Pääluottamusmiesten ajankäyttö on haasteellista. Luottamustoimen hoitaminen vaatii ennistä enemmän aikaa, joka vaikuttaa oman työn hoitamiseen. Luottamustoimen hoitaminen ei aina saa riittävää esimiehen tukea.

Ristiriitatilanteiden hoitaminen/johtaminen/ESIMIESTYÖ

Esimiesten johtamistaidot ovat edelleen vaihtelevia runsaasta koulutustarjonnasta huolimatta. Ristiriitatilanteisiin ei puututa aina ajoissa, joka näkyy irtisanoutumisissa ja henkisenä pahoinvointina ja sairaslomien lisääntymisinä.

Ammattihenkilöiden korvaaminen pitkäaikaistyöttömillä ei ole tarkoituksenmukaista kuntalaisen näkökulmasta.

Kunta ei riittävästi tue työntekijän uudelleen sijoittumista, esim. työkyvyttömyys tai ristiriitatilanteiden selvittämisessä.

Työhyvinvointi – 2015 tilanne alueittain

Työtä on enemmän vähentyneen henkilöstön ja sijaistamiskiellon vuoksi. Henkilöstö on huolissaan työn jatkuvuudesta.

Ulkoaluetyöntekijöiden työhyvinvointiin paneuduttiin järjestämällä mm. työyhteisökoulutusta. Koulutuksella kehitettiin vuorovaikutustaitoja, jolla saavutettiin parempi työilmapiiri.

Työnantaja kouluttaa työnjohtajia kohtaamaan mielenterveysongelmaisen työntekijän, mutta mitään ei opittu. Vaikeita henkilöstöasioita siirretään. Olisiko myös työntekijöitä koulutettava, jolloin tuki tulisi omasta porukasta?

Ammattihenkilöiden korvaaminen pitkäaikaistyöttömillä ei ole oikein.

Säästötoimet ja vähäiset henkilöstöresurssit eivät mahdollista aina parasta lopputulosta kuntalaisille. Kunnan pitää tehdä kunnan ydintyöt itse jotta ammattitaito ei karkaa muualle.

Työyhteisökoulutuksesta on saatu hyviä kokemuksia, pitäisikö toimintaa laajentaa?

Selvitys päällekkäisyyksien poistamisesta kunnan toiminnoissa on menossa.

Päiväkodeissa haasteina ovat sisäilmaongelmat ja ryhmäkokojen kasvupaineet.

Tyky -päiviä ja kehittämissilmiä pitäisi järjestää tasapuolisesti kaikille.

Säästötoimet – vaikutukset henkilöstöön alueittain

Palkkaa saava henkilöstö on vähentynyt 67henkilöllä vuoden 2015 aikana. Henkilötyövuosina 42,9 htv. Monia työvuoroja on tehty vajaalla. **Esim. Pentorinteen vanhainkodilla kolmannes aamuvuoroista on tehty vajaalla henkilömäärällä.**

Palkattomilla vapailla säästäminen ei ole säästämistä, koska se kuormittaa muuta henkilöstöä tai tehtävät jää tekemättä. Hoitoalalla palkattomien vapaiden pitäminen on käytännössä mahdotonta, koska potilasturvallisuuden takaamiseksi sijainen on palkattava.

Henkilöstöllä on halu löytää kestävämpiä malleja säästämiseen.

Teknisen toimen säästöt vaikeuttavat töiden tekemistä. Erityisesti kunnan reuna-alueet kärsivät hoidon puutteesta. Teknisellä toimella on käytettävissä kunnossapitomääräraha, josta kustannetaan myös muita kuin kunnossapitoon tarkoitettuja hankintoja. Määrärahan käytön valvontaa tulee tehostaa.

Opetusalan välttämättömiin koulutuksiin ei hakeuduta sijaiskieltojen vuoksi. Uusi opetus suunnitelma astuu voimaan syksyllä 2016. Talousarvio ei toteudu koulutusmäärärahojen käyttämättä jättämisen takia.

Yksityiset päiväkodit yleistyvät.

Terveyskeskuksen vuodeosaston nykyisistä 2 x 36 paikkaisista osastoista ollaan vähentämässä yhteensä 12 vuodepaikkaa. Laitoshoidon sijaan tarjotaan kotisairaanhoidoa.

Sitran, 2015 selvityksen ”Laitoksesta kotiin – syntykö säästöjä” -tutkimuksen mukaan esim. Tampereella on lähes 1 000 kotihoidon asiakasta, joiden kustannukset ylittävät tehostetun palveluasumisen kustannukset. Kuusi prosenttia kotihoidon asiakkaista aiheuttaa neljänneksen kotihoidon hoitokäyntien kustannuksista ja 17 prosenttia puolet kustannuksista.

ICT- palvelut ja ohjelmistot – miten mahdollistavat tuloksellisen toiminnan

Kunnan tuloksellinen ja riskitön toiminta edellyttää toimintavarmaa ICT -palvelua. Vaikutukset kohdistuvat työntekijöiden lisäksi myös suoraan kuntalaisen saamiin palveluihin. Henkilöstöltä tulleiden viestien mukaan asiakaspalvelutilanteissa on ollut suuria ongelmia mm. ohjelmien avaaminen kestää kohtuuttoman kauan.

Henkilöstö kokee, että työhön liittyy tarpeettoman paljon työn seurannan ja raporttien laatimista.

Lääkäreiden työhön sisältyy huomattavissa määrin tietojärjestelmien käyttöä ja järjestelmien ja tietoliikenteen hitaus syö kohtuuttomasti lääkäreiden työaikaa. Jopa 9 työpäivää vuodessa kuluu lääkäreiden työstä ohjelmien ja tiedostojen latauksen odotteluun.

Teknisen toimen ICT-kehitysidea: Esimiesten ja työntekijöiden käyttöön sähköinen työtunti-ilmoitus. Toiveena olisi, että kaikki saataisiin samaan järjestelmään; kiinteistöt, esimiehet ja työntekijät.

Opetuksessa käytetään yhä enemmän digitaalista materiaalia. Materiaalin täysimääräinen hyödyntäminen vaatii opettajilta kouluttautumista.

Toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla? (uusi kuntalaki)

Asiakkaita yritetään palvella mahdollisimman hyvin, mutta kiire verottaa jaksamista. Kuntalaisten tarpeet ovat kasvaneet jatkuvasti. Resurssien pienentyminen on ristiriidassa odotuksiin ja tarpeisiin nähden.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin sakkomaksuilta vältyttiin, koska erikoissairaanhoidon asiakkaat pystyttiin sijoittamaan jatkohoitoon oman kunnan vuodeosastoille aikatauluissa.

Riskien arviointia vuodelle 2016

Vähentyneellä henkilöstöresurssilla pyritään tuottamaan laadukkaat palvelut, monilla aloilla toimitaan jaksamisen ääri rajoilla. Henkistä hyvinvointia tulee tukea.

STRATEGINEN JA KONSERNIJOHTO

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Tavoitteena kuntastrategiassa ja valtuuston hyväksymässä talousarviossa on ollut konsernirakenteen tiivistäminen ja tarkoituksenmukaisuus.

Keväällä kunnanhallitus päätti Kangasalan Torikeskus Oy:n purkamisesta ja Koy Kangasalan terveysasema ja kirjastotalo sekä As Oy Kangasalan Lillianpuisto purkautuivat. Koy Taloherttualta ostettiin Kangasalan Kiinteistöpalvelu Oy:n omistusta omistuksen vahvistamiseksi.

Kunnanhallitus hyväksyi Tamseed Ky:n purkamissopimuksen. Toimintakertomusvuonna valtuusto hyväksyi Hämeen päihdehuollon Ky:n purkamissopimuksen ja TREDU-Kiinteistöt Oy:n osakassopimuksen.

Kunnanhallitus suhtautui myönteisesti Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n perustamishankkeeseen. Selvitettiin Tavase Oy:n rahoituksen ja osakeomistuksen ehdotusta, josta päätökset tehtiin kuluvan vuoden puolella. Kangasalan kunnan taseyksikkönä toimivan Kuhmalahden vesilaitoksen liiketoiminta päätettiin yhdistää kokonaisuudessaan Kangasalan Vesi –liikelaitokseen 1.1.2016 alkaen.

Kattavan konserniohjeen valmistelu sekä kunnan työterveyshuollon mahdollisen yhtiöittämisen selvittäminen aloitettiin kunnan omana työnä.

Kunnanjohtaja käynnisti osana operatiivisen organisaation uudistamista seuraavat selvitykset, joista osa mahdollisesti vaikuttaa konsernirakenteeseen; vanhushuollon palvelurakenneselvitys, ulkoalueiden ylläpidon jatkoselvitys, kirjanpidon ja palkanlaskennan jatkoselvitys, tilapalveluiden tuottamisen jatkoselvitys ja ateria- ja siivouspalveluiden jatkoselvitys. Valtuusto hyväksyi hallintosääntömuutokset, joissa otetaan paremmin huomioon kuntalain vaatimukset omistaja- ja konserniohjauksen vahvistamiseksi.

MERKITTÄVIMMÄT TYTÄRYHTEISÖT

Tarkastuslautakunnan arvio merkittävämpien tytäryhtiöiden toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta 31.12.2015

Taulukon merkkien värikoodi on seuraava:

vihreä : tavoite on toteutunut

keltainen: tavoite on toteutunut osittain

punainen: tavoite ei ole toteutunut

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen 31.12.2015 / Kh	Tarkastusltk
Ki Oy Taloherttua		
- Yhtiön tulorahoitus riittää kattamaan rahoituskulut ja vuosittaiset vuokrasuntojen peruskorjauskulut	Talousarvion mukaiset tuotot ovat kattaneet yhtiön kulut	
- Toiminnallinen käyttökate on 98 %	Toimintasuunnitelman laadinta vuonna 2016 vuokrayksiköittäin. Yhtiön nettisivujen ja palveluportaalin kehittäminen on aloitettu ja tavoitteena saada uudistetut nettisivut käyttöön ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Asiakaspalveluun asuamiseen liittyvissä asioissa on panostettu mm. asukasisännöitsijän muodossa	
- Riskienhallinnan kehittäminen	Riskejä on kartoitettu mm. kiinteistöjen rakennusteknistä kuntoa arvioimalla. Yhtiön vuokrayksiköihin on laadittu kulu-neella tilikautena kuntoarvioita. Toimintasuunnitelman jalostaminen ja ”piilevän korjausvelan selvittäminen”.	
Tarkastuslautakunta: Tilinpäätösasiakirja ei anna vastausta toiminnallisen käyttökateen 98 % toteutumiseen. Lisäselvitys: Toteutuma on lähellä 98 %		

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen 31.12.2015 / KH	Tarkastusltk
Kangasalan Kiinteistöpalvelu Oy		
- Osinko omistajille 75 000 e	120 000 euroa *	
- Ydintoimintojen (isännöinti, kiinteistönhoito, siivous) tuottavuuden parantaminen	Yhtiön liikevoitto on parantunut Kannattavuuden parantamisen ohjelman toteutusai- kana 290 %	
- Riskienhallinnan kehittäminen	Riskianalyysit tehty	
Tarkastuslautakunta: Tilinpäätöskirjassa ei ole tietoa osingon maksusta. Lisäselvitys: *Erillisellä yhtiökokouso päätöksellä päätetty nostaa osingonjako omistajalle 120 000 euroon. Esimerkillisesti toimiva yhtiö. Hallittu, mutta määrätietoinen kasvutavoite.		

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen 31.12.2015 / KH	Tarkastusltk
Herttuan Kiinteistöpalvelu Oy		
- Kilpailukykyiset omakustanteiset palvelut kuntakonsernille	Yhtiön liikevoitto on parantunut Kannattavuuden parantamisen ohjelman toteutusajana 93 %	
- Ydintoimintojen (isännöinti, kiinteistöhoito, siivous) tuottavuuden parantaminen		
- Riskienhallinnan kehittäminen	Riskianalyysit tehty	
Tarkastuslautakunta: Tilinpäätöskirjassa ei ole tietoa osingon maksusta. Lisäselvitys: Erillisellä yhtiökokouspäätöksellä osingonjako omistajalle 75 000 euroa. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan taloudellinen tulos on parempi kuin budjetoitu tulostavoite.		

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen 31.12.2015 / KH	Tarkastusltk
Kangasalan Lämpö Oy		
- Osinko omistajalle 150 000 e	Osinko 150 000 € maksettu	
- Lämmöntuotantotapojen monipuolistaminen turvataan	Riunrannan biolämpölaitoksen käyttö hakeella aloitettu 30.1.2015	
Tarkastuslautakunta: Energianjakelussa ei ole ollut katkoksia. Verkko on uudehkoa eikä isoja vuotoja ole ollut. Lämmöntuotantotapojen monipuolistaminen turvataan tulevaisuudessa keskustan biolämpölaitoksella ja verkkojen saneerauksella.		

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen 31.12.2015 / KH	Tarkastusltk
Kangasalan Uimahalli Oy		
- Kunnan avustus enintään 780 000 €	Kunnan avustus oli 780 000 €	
- Kasvava asiakaskunta	<ul style="list-style-type: none"> Asiakasmäärätavoite 214 000 ylittyi ja oli 216 866. (Uimahalli on mitoitettu 200 000:lle asiakkaalle). Lämmön ja sähkön kulutus pysyi tavoitteissa. Tilikauden tulostavoite saavutettiin. Tilikaudella otettiin käyttöön kaksi uutta palvelua. Laaja asiakastytyvyyssyystutkimus toteutettiin yhdessä TAMK:n kanssa ja tulokset on otettu käyttöön. 	
- Riskienhallinnan kehittäminen	Riskianalyysi valmistui ja tarvittavia lisätoimenpiteitä on tehty.	
Tarkastuslautakunta: Ulkoistus on tuonut tehokkuuden. Henkilökunta mitoitetaan asiakasmäärän mukaan. Uimahallissa on kävijöitä mitoitusta enemmän. Toisaalta tämä on positiivista, mutta voi muodostaa riskin.		

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen 31.12.2015 / KH	Tarkastusltk
Kangasalan Torikeskus Oy		
- Kunnan avustus enintään 197 000 euroa	On toteutettu. PTS-suunnitelmaa on päivitetty.	
- Riskienhallinnan kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> On toteutunut. Riskejä yhtiön toimintaan liittyen on kartoitettu. Tilikaudella yhtiö on päätetty asettaa selvitystilaan yhtiön vapaaehtoista purkamista varten. 	
Tarkastuslautakunta: Yhtiön toiminta on ollut ylläpitää kiinteistöä ja rakennuttaa Kangasala-talo. Tavoitteen toteuttua yhtiö on päätetty asettaa selvitystilaan.		

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen 31.12.2015 / KH	Tarkastusitk
Ki Oy Kangasalan Harjunsola I		
- Vuokratuotot kattavat käyttökulut	Toiminta on jatkunut ennallaan.	
- Käyttöasteen nostaminen	Kiinteistön ylläpitokorjauksia tehty siten, että kiinteistöä voidaan käyttää asumiseen ja liiketoimintaan mahdollisimman pitkään. Tavoitteena on löytää kumppani, joka olisi valmis rakentamaan kiinteistön uudelleen.	
- Riskienhallinnan kehittäminen	Vakuutukset on tarkoitus pitää ajan tasalla, mutta muilta osin riskienhallintaa ei kohteessa enää kehitetä, koska kiinteistön elinkaari on käyttöikänsä päässä.	
Tarkastuslautakunta: Yhtiön tulos on negatiivinen. Kiinteistö on tekniikaltaan elinkaarensa lopussa. Kiinteistöjen kunto on tiedetty heikoksi, mutta kunnollista suunnitelmaa jatkosta ei ole olemassa. Kiinteistö sijaitsee keskeisellä paikalla.		

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen 31.12.2015 / KH	Tarkastusitk
Ki Oy Kangasalan Harjunsola II		
- Vuokratuotot kattavat käyttökulut	Toiminta on jatkunut ennallaan.	
- Käyttöasteen nostaminen	Kiinteistön ylläpitokorjauksia tehty siten, että kiinteistöä voidaan käyttää asumiseen ja liiketoimintaan mahdollisimman pitkään	
- Riskienhallinnan kehittäminen	Vakuutusten ajan tasalla pitäminen. Teknisten laitteiden sekä rakennuksen ylläpidon parantaminen, riskien minimoimiseksi.	
Tarkastuslautakunta: Yhtiön tulos on negatiivinen.		

Tytäryhteisön sitova vuositavoite 2015	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen 31.12.2015 / KH	Tarkastusitk
Kangasala-talo Oy		
- Kunnan avustus kulttuuripalveluiden tuottamiseen enintään 260 000 euroa	260 000 euroa	
- Kunnan avustus museopalveluiden tuottamiseen enintään 220 000 euroa	220 000 euroa	
- Kunnan vuokratuki enintään 737 000 euroa	737 000 euroa	
- Asiakastavoite 14 000 asiakasta	Asiakastavoite saavutettiin.	
- Riskienhallinnan kehittäminen	Riskienhallintaan on panostettu ja merkittävimmät riskit on tunnistettu. Asiakas- ja teosturvallisuutta on kehitetty.	
Tarkastuslautakunta: Toimintakausi oli 11 kuukautta. Lehtitietojen mukaan (KS 17/5/2016) kävijämäärä oli noin 49 000. Asiakastavoitteen täyttymisestä huolimatta tulos oli liki 100 000 euroa tappiollinen. Investointien poistot ja henkilökunnan tarve osoittautuivat arvioitua suuremmaksi. Tilinpäätös ei kerro miten tappio on katettu.		

Yhtiöt joiden tarkastuslautakunta katsoo toimineen tarkoituksenmukaisella tavalla vuonna 2015

- Kangasalan Uimahalli Oy
- Kangasalan Kiinteistöpalvelu Oy

Edellytykset tarkoituksenmukaiselle toiminnalle

1. omistajan asettamat tavoitteet ovat toteutuneet
2. strategisista lähtökohdista olevaa toimintaa
3. asiakastytyväisyys on selvitetty

= toiminta on ollut tuloksellista

= toiminnan suunta on ollut tuloksellinen

= asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä

Tarkastuslautakunnan arviointi tytäryhteisöjen vuositavoitteiden toteutumisesta:

Yhtiöiden vastaukset ovat epätarkkoja. Tilinpäätökseen kirjatut vastaukset eivät vastaa omistajan asettamiin tavoitteisiin riittävän tarkasti ja yksiselitteisesti.

Kunnan oman toiminnan ja ulkoistuksen lisäksi palvelutuotantoa toteutetaan konserniyhtiöiden avulla. Konserniyhtiöillä haetaan hallinnon keveyttä mm. lainajärjestelyissä. Järjestelyllä saavutetaan etuja, mutta se vaatii ohjausta.

Valtuusto asettaa talousarviotavoitteet myös konserniyhtiöille. Kangasalla on moneen muuhun kuntaan verrattuna paljon konserniyhtiöitä. Yhtiöiden tarpeellisuus ja päällekkäiset toiminnot ovat tarkastelussa.

Uimahalli ja Kangasala-talo ovat yhtiöitä, joiden toimintaa tuetaan taloudellisesti lähes kahdella miljoonalla eurolla (n. 1 200 000 Kangasala-talo, Uimahalli 780 000 euroa).

Selkeän ohjeistuksen puuttuessa tytäryhtiöt ovat voineet elää omaa elämäänsä. Yhtiöiden perusohjeistus on kuitenkin ollut kunnossa. Yhtiöissä ei ole merkittäviä riskejä. Uusi kuntalaki vaatii konserniohjeen. Konserniohje oli kunnanhallituksen käsittelyssä 16.5.2016.

Arvio konsernin tulevasta kehityksestä

Konsernirakenteen tiivistämisen ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi ja toimenpiteet jatkuvat edelleen.

Viimeisimmässä kuntaliitoksessa konserniin tulleet viisi asunto-osakeyhtiötä on tarkoitus yhdistää osaksi Kiinteistö Oy Taloherttuaa sitten, että asuntojen vuokraamistoimintaa harjoitetaan kuntakonsernissa keskitetympin. Herttuan Kiinteistöpalvelu Oy:n rooli kuntakonsernissa selkeytyy organisaatiouudistuksen erilliselvityksen myötä. Kiinteistö Oy Harjunsola 1:n osalta jatketaan tulevaisuuskeskustelua toisen omistajatahon kanssa. Kangasalan Parkki Oy:n asema ja rooli arvioidaan keskustan pysäköintijärjestelyjen yhteydessä.

Yhtiöt ovat kyenneet lyhentämään emon takaamia lainoja ja lainoja suoraan emolta. Liikevaihdot ovat toteutuneet lähes ennakoidusti. Osinkotuloja emolle on joidenkin yhtiöiden kohdalta korotettu johdonmukaisesti. Yhtiöt ovat kiinnittäneet aiempaa enemmän huomiota systemaattiseen riskien tunnistamiseen ja arviointiin (osana sisäistä valvontaa).

Ki Oy Taloherttua toteuttaa Riku II ryhmäkodin rakentamisen. Rakentaminen rahoitetaan yhtiön hakemalla lainarahalla johon yhtiö tulee hakemaan kunnan takausta vuoden 2016 aikana. Yhtiön omistukseen tullaan mahdollisesti siirtämään kaikki Kuhmalahdella sijaitsevat kuntakonserniin kuluvat asunto-osakeyhtiöt. Omistajana kunta tulee määrittelemään yhtiölle tulostavoitteen, jonka yhtiö maksaa kunnalle vastineena sijoitetusta pääomasta.

Kangasalan Kiinteistöpalvelu Oy tuottaa palveluja yksityisille asiakkaille ja toimii vapaasti kilpailuilla markkinoilla. Yhtiön strategian mukaan yhtiö investoi tulevina vuosina kasvuun ja se voi heikentää kannattavuutta lyhyellä tähtäimellä.

Herttuan Kiinteistöpalvelu Oy:n tulevaisuuden kehityksen suunnan ratkaisee Kangasalan kunnan päätös yhtiön palvelujen käyttämisessä ja kunnassa omana työnä tuotettujen palvelujen mahdollisesta siirrosta yhtiön tuottamiksi. Lisäksi yhtiö tuottaisi palvelut kuntakonserniin kuuluville muille yhtiöille.

Kangasalan Lämpö Oy:n maksamaa osinkoa omistajalle tarkastellaan vuosittain ja pyritään nostamaan nykyistä korkeammalle tasolle.

Kangasalan Uimahalli Oy saa merkittävän osan, n. 40 prosenttia, tuloistaan kunnan maksamien avustusten muodossa. Kunnan maksama toiminta-avustus pidetään enintään nykyisellä tasolla tulevina vuosina.

Kangasala-talo Oy saa merkittävän osan, n. 85 prosenttia, tuloistaan kunnan maksaman toiminta-avustuksen ja vuokratuen muodossa. Kunnan maksama toiminta-avustus (480 000 euroa) pidetään enintään nykyisellä tasolla tulevina vuosina.

Ki Vatialan Kasarminportissa kiinteistön tilat ovat omistajien ja yritystilasopimuksella olevien yritysten käytössä. Yritystilasopimuksen mukaan omistusoikeus kiinteistöyhtiön osakkeisiin siirtyy yritykselle tämän maksettua 60 prosenttia lunastushinnasta rahoituskustannuksineen. Lunastusoikeus on täyttymässä vuoden 2017 aikana.

Ki Oy Sahalahden yrittäjätalon kulurakenne ja kiinteistön ylläpidon kulut tulevat kasvamaan tulevaisuudessa kiinteistön kunnostustarpeesta johtuen. Kunnan saamat vuokratuotot eivät riitä peruskorjauksen rahoittamiseen.

Ki Oy Harjunsola I:ssä kiinteistön ylläpitokorjauksia tehdään siten, että kiinteistöä voidaan käyttää sekä asuin- että toimistorakennuksena mahdollisimman pitkään. Yhtiössä perittävät vastikkeet tulevat nousemaan.

Ki Oy Harjunsola II:ssa peruskorjausten toteuttamisen rahoittaminen vaatii n. 150 000 euron lainanottoa yhtiölle, joka tulee nostamaan yhtiössä perittäviä vastikkeita.

ELINKEINOTOIMI

Kuntaan palkattiin elinkeinoasiamies vuoden 2015 aikana. Elinkeinoasiamies muodostaa työparin elinkeinojohtajan kanssa. Tämä mahdollistaa talousarviotavoitteiden mukaisen yritysten nopean ja ratkaisuhakuisen palvelun sekä markkinoinnin.

Toimintaympäristön ja keskustan kehittäminen sekä julkiset hankkeet ovat elinkeinotoimen haastavimpia alueita.

Majoitustilan puute on yksi keskeinen ongelma matkailun edistämisessä.

Kangasalan kunnan tulevaisuuden tavoitteena on olla laadukkaan alkutuotannon, puhtaan ruuan sekä lähiruuan kunta. Pirkanmaalla tämä asia ei ole maakunnallisen kehittämisen aiheena. Tästä syystä tarvitaan omaa aktiivisuutta.

Suunnitteilla on uusi matkailullinen hanke. Hankkeen tavoitteena on luoda mobiileja teemallisia reitistöjä, joita alueen toimijat voivat hyödyntää omassa toiminnassaan. Tarkoituksena on löytää eri tahojen uusia yhteistyömahdollisuuksia myös kansainvälisesti.

Elinkeinopoliittinen mittaristo 2016 – Kangasala kuntaraportti

Suomen Yrittäjien teettämän valtakunnallisen kyselyn mukaan Kangasalan kunnan päätöksenteon yritysälähtöisyys on heikentynyt vuodesta 2014 vuoteen 2016 arvostanasta 6,5 6,2:een. Kokonaisarvosana elinkeinopoliitiikasta on pysynyt ennallaan ja edustaa maan keskiarvoa 6,6

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Suomen Yrittäjien jäsenkunnan käsityksiä kuntien elinkeinopoliitiikasta sekä kuntien ja yrittäjien yhteistyön kehittymisestä.

Elinkeinopoliittinen mittaristokysely toteutettiin seitsemättä kertaa.

Kysymyslomakkeella vastaajilta pyydettiin kokonaisarvosanat elinkeinopoliitiikan osa-alueista sekä kokonaisarvosana kunnan elinkeinopoliitiikasta kouluarvosana-asteikolla 4-10.

Elinkeinopoliitiikan osa-alueet ovat:

1. elinkeinopoliitiikka ja resurssit
2. kunnan päätöksenteon yritysälähtöisyys
3. kunnan viestintä ja tiedottaminen
4. koulutus ja osaaminen
5. kunnan hankintapoliitiikka
6. kuntapalvelut ja infrastruktuuri
7. seudullisen kehittämisyhtiön tai vastaavan toiminta

Lähde: Elinkeinopoliittinen mittaristo 2016, Kangasala, kuntaraportti, 18.5.2016 3

LIIKETOIMINTAYKSIKKÖ OKSA

Liiketoimintayksikkö Oksa purettiin 31.12.2015. Ateria- ja siivouspalvelut sekä talouspalvelut siirtyivät strategiseen johtoon ja tilapalvelut tekniseen keskukseseen.

TALOUSPALVELUT

Tilinpäätös valmistui aikataulussa, koska aiemmin ongelmana olleeseen resurssivajeeseen reagoitiin riittävän ajoissa.

Talouspalveluiden kokonaisuus on massiivinen. Ollaan kymmenien järjestelmien varassa. Kirjanpidossa on eniten haastetta – vientikirjauksia emossa yli 800 000 vuodessa. Vaarallisten työyhdistelmien välttäminen työllistää.

ICT-Palvelut

ICT-palvelukokonaisuuksien kilpailuttaminen tehtiin vuoden 2015 aikana. Käyttöönnotot tapahtuvat vuoden 2016 aikana. Vuotta 2015 leimasivat tietoliikenneongelmat. Pahoja yhteysongelmia oli viisi, jolloin useiden järjestelmien käyttö estyi. Ongelmat olivat nimenomaan yhteyksissä, eivät ohjelmistoissa. Katkokset olivat maksimissaan vuorokauden mittaisia.

Toteutetulla organisaatiolla ei juurikaan ollut vaikutusta käytännön työn tekemiseen. ICT-päälliköllä on esimies kunnan organisaatiossa. Sen lisäksi on seudullisissa tehtävissä työhöndollinen esimies. ICT-päällikkö toimii kehyskuntien projektipäällikkönä Tiedon käyttöönottoprojektissa. Työajasta yli kolmannes menee em. seudullisiin hankkeisiin. Yhdeksän kuntaa kilpailuttavat palvelut yhdessä.

Kilpailutuksella tavoitellaan 20 - 30 % kustannussäästöjä. Säästöt toteutuvat täysimääräisenä vuodesta 2017 alkaen. Viiden vuoden aikana säästöä tulee noin 1 milj. euroa.

Kangasalla päätelaitteita on yli 2 500. Hallintokunnat päättävät itse ohjelmistohankinnat. Ovatko kaikki päätelaitteet ja lisenssihankinnat tarpeellisia?

Perustietotekniikka- ja integraatiopalveluiden toimittajana aloittaa 1.6.2016 alkaen Tieto Oyj, jolle palvelut siirretään Fujitsulta. Tietoverkkopalvelut toimittajaksi on valittu Sonera. Kommunikaatiopalveluiden toimittajaksi on valittu DNA, mutta päätöksestä on valitettu markkinaoikeuteen. Asiassa edetään väliaikaisella sopimuksella. Riskinä on, että markkinaoikeus kumoaa tehdyn päätöksen. Operaattorivaihdos on iso ja haasteellinen projekti jossa kuntalaisen saama palveluiden saatavuus voi väliaikaisesti vaarantua.

Tulevaisuuden haasteina ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen irrottaminen. Toisen merkittävän haasteen muodostaa ICT-palveluiden henkilöstön ikääntyminen. Neljästä työntekijästä kaksi eläköityy muutaman vuoden kuluessa.

SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUS

Kangasala hoitaa sosiaali- ja terveystaloutta tehokkaasti. Kuntaliiton tekemässä 60 suurimman kunnan sote-puolen talouden nettokustannusvertailussa Kangasalan sijoitus parani kaksi pykälää edelliseen vuoteen verrattuna eli Kangasala on nyt sijalla 7. Koko sosiaali- ja terveystalouden kustannukset asukasta kohden olivat 2 688 euroa/asukas ja vastaava luku v. 2014 oli 2 663 euroa/asukas.

Soten henkilöstömenot toteutuivat talousarvioon nähden 98,6 %:sti eli säästöä saatiin 540 000 € (sis. vakanssisäästöt). Erikoissairaanhoidon palvelutilaus väheni 6 %, mutta kustannukset nousivat. Esim. psykiatrian hoitopäivät vähenivät 1000:lla verrattuna vuoteen 2014, mutta kustannukset nousivat 28 000 €.

Työmarkkinatuen kuntaosuuskustannukset kasvoivat 85 % vuoteen 2014 verrattuna. Kokonaiskustannukset olivat n. 1,6 milj. €. Työllisyyden hoitoon on kuitenkin satsattu mm. perustamalla isompi työpaja Aakkulantielle. Pajatoiminta tavoitti 272 henkilöä v. 2015 (188 henkilöä v. 2014).

Vammaisetuuksien henkilökohtaisen avun palvelukulut kasvoivat 64 % vuoteen 2014 verrattuna. Palvelujen piiriin tuli 30 uutta asiakasta ja kunta joutuu käyttämään melko paljon ostopalveluja. Vammaisten avopalveluja on tehostettu tarjoamalla jokaiselle asiakkaalle oma lääkäri, jotta asiakas tulee lääkärille tutuksi.

Kunnassa on käynnissä tai suunnitteilla monenlaisia sote-puolen hankkeita, kuten matalan kynnyksen päihdepalveluja tarjoava PILKE. Vuoden vaihteessa käynnistymisvaiheessa oli myös terveyskeskusten OmaAsema-malli, joka pohjautuu entistä enemmän lääkäri-hoitaja työparityöskentelyyn ja hoitajavastaanoton painottamiseen. Näin lääkäreille jää enemmän aikaa ottaa vastaan potilaita, jotka todella tarvitsevat lääkärin asiantuntemusta. Henkilökunta on jaettu uudelleen terveysasemille niin, että jokaisessa olisi mahdollisimman kattava asiantuntemus.

Kangasalan vanhustalouksissa on tehostamisen varaa. Vanhainkodit Pentorinne ja Rekola ovat kalliita yksiköitä. Kangasalan kunnan vanhustenhuollon laitospalvelut olivat Tilastokeskuksen tuottamassa vertailussa vuodelta 2014 sijaluvulla 241/304. Kangasalla käytettiin kyseisiin palveluihin 212 euroa/asukas, kun keskivertokunnassa vastaava luku oli 125 euroa/asukas. Erityisesti vanhusten yöhoitoa pyritään uudistamaan, koska kaikki eivät tarvitse yöaikaista valvontaa ja myös turvarannekkeiden kautta on mahdollista saada apua. Vanhustalouksien palvelut valmistuu 4/2016.

Palvelusetelien käyttö on lisääntynyt. Seteliä käytetään mm. erikoislääkärikonsultaatioihin ja päiväkirurgiaan tai silloin kuin esim. Valkeakosken aluesairaalassa on edullisempi hoitaa kuin Tays:ssa. Valkeakosken aluesairaalassa on käytössä hoitopäivähinnoittelu, Tays:ssa diagnoosikohtainen DRG-hinnoittelu.

Sosiaalihuoltolain uudistus tuli voimaan huhtikuussa 2015. Uuden lain myötä n. 50 % lastensuojelun asiakkaista siirtyi sosiaalihuollon piiriin (lähinnä avopalveluasiakkaat). Suositusten mukaisesti Kangasalla on lastensuojelussa henkilökuntaa hyvin asiakkaiden määrään nähden. Suositus on 2 000 asukasta/yksi työntekijä.

Kangasalla lastensuojelutarpeen käsittelyaikojen pidentyminen johti AVI:n seurantaan. Aikojen pidentymiseen vaikutti meneillään olevat poliisitutkinnat ja huoltajien kanssa sovittujen tapaamisten peruuntumiset. Käsittelyajat saatiin kuitenkin suositusten mukaisiksi vuoden 2015 aikana eli AVI:n seuranta päättyi.

Toimeentulotuen osalta neuvontaa ja sähköisiä palveluja tulisi kehittää asiakkaiden toivomuksesta. Kasvava toimeentulotukihakemusten määrä aiheutti ruuhkia, mutta vuoden 2015 aikana hakemukset pystyttiin käsittelemään 7 vuorokauden sisällä. Suurimpia riskejä palveluprosessin häiriintymiselle ovat resurssien riittämättömyys ennakoinnissa ja tilanteen ajan tasalla pysymisessä.

Sosiaalikeskuksen asiakaspalvelun palvelupisteen ovien auki oleminen klo 9-11 koetaan turvallisuusriskinä johtuen uhkailusta ja lisääntyneestä huumeiden käytöstä. Henkilökunta toivoisi oven olevan lukossa koko ajan ja sisään pääsisi vain ovikelloa soittamalla.

SIVISTYSKESKUS

Kasvatus ja opetus

Kangasalan kunta luopui valtion myöntämästä perusopetuksen luokkakokojen pienentämisrahasta syyslukukauden 2015 alusta alkaen, mikä mahdollisti n. 2,6 miljoonan euron säästöt. Säästöihin sisältyi myös jakotuntien vähentäminen.

Resurssien vähennyttyä ja oppilasmäärien kasvun takia erityisoppilaille on mahdollista antaa aikaa yhä vähemmän. Esim. Suoramman koulussa kaikki aika menee tehostetun erityistuen saavien lapsien kanssa. Yleistä tukea ei ehditä tarjota riittävästi, vaikka se voisi hidastaa siirtymistä tehostetun erityistuen piiriin. Suoramalla tehostettua erityistukea saa 1/5 lapsista. Monesti kotiolut heijastuvat voimakkaasti oppilaiden koulunkäyntiin.

Kouluissa on meneillään sijaistenottokielto, joka tarkoittaa että opettajien alle kolmen päivän poissaoloihin ei oteta sijaista. Opettajille on valmiiksi nimetty ”työpari”, joka hoitaa poissaolon ajan toisen luokkaa oman luokkansa ohella. Sijaiskarensi on käsiteltävänä työtuomioistuimessa.

Tarkastuslautakunnan kouluvierailujen yhteydessä havaittiin, että oppimisympäristöjä on kehitetty huomioimaan paremmin oppilaita. Kouluissa ei enää välttämättä istuta pulpetissa koko tuntia, vaan käytössä on erilaisia kalusteita ja oppimisympäristöjä. Kouluissa on myös hyödynnetty nykytekniikkaa ja muunneltaviin opetustiloihin panostetaan. Sähköiset oppimismateriaalit ovat päivittäisessä käytössä.

Vapaa-aikapalvelut

Nuorisopalvelut

Perinteisen nuorisotilatoiminnan lisäksi nuorisopalvelut on rantautunut Pikkolan ja Pitkäljärven yläkouluille ja päivystää siellä muutaman tunnin ajan viikoittain. Uutena toimintana on aloitettu ryhmiä ”viikkaille pojille” ja ”hiljaisille tytöille”, jotta mahdollisimman moni löytäisi mielekästä tekemistä vapaa-ajalle.

Nuorisotilatoiminta on vakaalla pohjalla. Kangasalan keskustan nuorisotila Linttiksen tulevaisuus kuitenkin huolettaa, koska nykyinen rakennus puretaan. **Vanha valtuustosali ei nuorisopalvelujen mielestä sovi uudeksi nuorisotilaksi haastavan kulunvalvonnan takia.** Todennäköisesti ovet pitäisi pitää lukossa ja sisään pääsisi vain ovikelloa soittamalla.

Säästöt nuorisopuolella näkyvät mm. siinä, että ohjaajat joutuvat tekemään runsaasti perustyöhönsä kuulumatonta toimistotyötä ja aikaa jää näin vähemmän itse toiminnalle.

Nuorisotiloilla järjestetään tyytyväisyyskyselyjä vuosittain. Palautteet ovat olleet pääsääntöisesti erittäin positiivisia. Nuoret ovat eniten huolissaan nuorisotilojen pysyvyydestä ja tilojen olosuhteista yleensä. Kiitosta tulee ohjaajista ja ohjaustoiminnasta.

Liikuntapalvelut

Pääsääntöisesti kaikki erityisliikunnan ja ikäihmisten liikuntaryhmät ovat olleet täynnä eli kysyntää ryhmille on. Ryhmiä on ollut viikossa n. 25. Yhteistyö uimahalli Kuohun kanssa ei ole sujunut kitkatta niin vuorojen saamisen kuin aikataulujen suhteen.

Syksyllä 2015 alettiin suunnitella terveyskeskuksen kanssa kuntalaisen liikuntaneuvontapolkua Kangasalle. Ajatuksena on, että neuvontaan tullaan lääkärin läheteellä (liikunnan puute on terveysriski) ja asiakkaalle laaditaan ns. liikuntasuunnitelma liikunnanohjaajan toimesta sekä aktiivinen seuranta. Toimintamallin pilotti aloitetaan vuoden 2016 aikana. Ongelmana on liikunnanohjaajien (kaksi henkilöä) ajan riittäminen toimintaan. Monissa kunnissa on liikuntaneuvontaan oma työntekijä.

Kangasalla liikunnan ohjaajien viikoittaista työpanosta syövät toimistotyöt (liikuntapaikka-varaukset, laskutus, nettipäivitykset ym.), mikä kaikki on poissa ns. perustyöstä.

Myös liikuntapuolella kysytään asiakaspalautetta vuosittain. Liikunnassa eniten negatiivista palautetta tulee liikuntapaikkatilanteesta, varsinkin sisäliikuntatilojen riittämättömyys ja tekconurmen puute puhuttaa. Myös liikuntapaikkojen huonosta hoidosta tulee valituksia vapaa-aikapalveluihin, vaikka ne eivät heidän vastuualueeseensa kuulukaan. Kiitosta tulee liikuntaryhmien ohjauksesta ja ohjaajien toiminnasta yleensä.

TEKNINEN KESKUS

Kunnalla on suuri kiinteistömäärä, noin 300 rakennusta. Ymmärretäänkö näin suuren rakennuskannan ylläpitokulut ja mitä 24/7 valvonta tarkoittaa? Mielestämme on tarkoituksenmukaista, että kiinteistöt määritellään käyttötarkoituksen ja tarpeen mukaan säilytettäviin, myytäviin, vuokrattaviin ja purettaviin. Päätetyt toimenpiteet aikataulutetaan.

TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI

Esitystä talouden tasapainottamiseen ei tilikauden tuloksen perusteella tarvita, koska taaseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä yhteensä 43,5 milj. euroa.

YLEISIÄ KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

---

1. Hyvä johtaminen tukee työyhteisön hyvinvointia. Henkilöstön jaksamisessa lähiesimiestyö on avainasemassa.
2. Esimiestyötä tulisi seurata esim. PSHP:n alla olevan mallin mukaan, joka tarkoittaa vuosittaista henkilöstökyselyä.

PSHP:n tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen 2015 mukaan PSHP:n esimiestyötä on seurattu seuraavilla mittareilla. Mittarin tavoitteena on mitata johtamista henkilöstön kokemana. Tulos lasketaan seuraavista kysymyksistä:

- esimieheltä saatu palaute työssä suoriutumisesta
- työntekijän ja esimiehen välisen vuorovaikutuksen laatu
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen esimiestyössä
- oikeudenmukaisuuden toteutuminen palkkauksessa
- esimiehuhteiden toimivuus työyksikössä/työskentelyalueella
- tyytyväisyys työyksikön työhyvinvointia ylläpitävään toimintaan
- esimiesten ja henkilöstön välinen tiedonkulku toimipisteessä
- muutosten suunnittelu ja toteutus omalla työskentelyalueella
- toimialueen johtoryhmän toiminnan selkeys ja tavoitteellisuus
- uusien työntekijöiden perehdyttäminen

3. Suunnitelmallinen valmistautuminen rakenteellisiin muutoksiin.
4. Yhteinen iltakoulu pääluottamusmiehille ja valtuutetuille

LOPUKSI

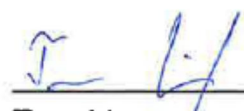

Tarkastuslautakunta jättää Kangasalan valtuustolle arviointikertomuksen. Lautakunta arvioi, että valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa ovat hyväksyttävässä määrin toteutuneet sekä toiminta on ollut joissain tytäryhtiöissä tarkoituksenmukaista. Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden edellytyksiin kuuluva asiakastytyväisyys selvitys on toteutettu vain kahdessa tytäryhtiössä.

KANGASALAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Kangasalla 25. päivänä toukokuuta 2016

_____
Jorma Schukoff
puheenjohtaja

_____
Tero Linna
varapuheenjohtaja

_____
Minna Haapsaari
jäsen

_____
Riitta Helenius
jäsen

_____
Tuomo Jussila
jäsen

_____
Stiina Lahikainen
jäsen

_____
Seppo Talli
jäsen